

mgr Małgorzata Brodacka
Instytut Pedagogiki
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
rozprawa doktorska napisana
w Zakładzie Psychopedagogiki Specjalnej
pod kierunkiem dr hab. Zofii Pałak, prof. nadzw.

**INTELIGENCJA EMOCJONALNA A KOMPETENCJE SPOŁECZNE
NIEWIDOMEJ MŁODZIEŻY GIMNAZJALNEJ
(streszczenie)**

Zarówno badania nad inteligencją społeczną, jak również kompetencjami społecznymi w ostatnich latach zyskały dużą popularność wśród pedagogów i psychologów. Pomimo zainteresowania wskazaną tematyką, wciąż niewiele jest opracowań dotyczących poziomu oraz zależności między obiema zmiennymi u osób z niepełnosprawnością wzroku. Zasadne wydaje się więc poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o korelację pomiędzy inteligencją emocjonalną (w wymiarze ogólnym i szczegółowym) a kompetencjami społecznymi (ogólnymi i szczegółowymi) osób niewidomych, co stanowi główny cel niniejszej pracy. Ważnym aspektem podejmowanych badań, związanych bezpośrednio z wspomnianym celem, jest również diagnoza poziomu inteligencji emocjonalnej i kompetencji społecznych młodzieży niewidomej, uczącej się w gimnazjach specjalnych.

Praca złożona jest ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz zawiera spis aktów prawnych, spis rysunków, tabel i wykresów, a także aneks.

Rozdział I został poświęcony omówieniu zagadnienia inteligencji emocjonalnej. W części tej zdefiniowano pojęcie inteligencji emocjonalnej oraz modele najczęściej wykorzystywane w badaniach do wyjaśniania omawianego zjawiska. Opisano również czynniki determinujące rozwój zdolności emocjonalnych i znaczenie inteligencji emocjonalnej w życiu młodzieży. Jeden z podrozdziałów zawiera charakterystykę najczęściej stosowanych technik służących do pomiaru inteligencji emocjonalnej.

W rozdziale II zaprezentowano psychopedagogiczną charakterystykę kompetencji społecznych, omawiając poszczególne modele wykorzystywane do opisu kompetencji społecznych (np. Affective Social Competencies Model, model A. Matczak, model S. Greenspana). Rozdział zawiera także omówienie czynników wpływających na poziom

umiejętności społecznych, takich jak inteligencja społeczna, temperament i osobowość oraz środowisko rodzinne.

Rozdział III koncentruje się wokół charakterystyki rozwoju emocjonalno-społecznego człowieka od narodzin do okresu adolescencji. Zawiera omówienie podstawowych pojęć związanych z funkcjonowaniem emocjonalnym i społecznym, takich jak emocje, uczucia, rozwój społeczny, czy socjalizacja. Osobna część rozdziału poświęcona jest opisowi specyficznych cech osób z niepełnosprawnością wzroku w obszarze funkcjonowania emocjonalnego i społecznego.

Część metodologiczno-badawczą stanowią dwa ostatnie rozdziały (rozdział IV i V). W rozdziale czwartym zdefiniowano pojęcia z zakresu metodologii badań pedagogicznych oraz przedstawiono problemy badawcze i dopowiadające im hipotezy, a także przedstawiono charakterystykę wykorzystanych narzędzi badawczych (m. in. Kwestionariusz Kompetencji Społecznych, Popularny Kwestionariusz Inteligencji Emocjonalnej INTE). Omawiana część zawiera również opis procedury badawczej. Rozdział V natomiast w całości poświęcony jest analizie i interpretacji wyników badań własnych nad inteligencją emocjonalną i kompetencjami społecznymi niewidomych gimnazjalistów. Głównym wnioskiem płynącym z przeprowadzonych badań, mającym niebagatelne implikacje dla praktyki pedagogicznej, jest brak istotnych różnic w ogólnym poziomie funkcjonowania emocjonalno-społecznego pomiędzy gimnazjalistami z niepełnosprawnością wzroku a widzącymi rówieśnikami. Wynik potwierdza skuteczność realizowanych w Polsce ścieżek rehabilitacji, umożliwiających odpowiednie funkcjonowanie emocjonalno-społeczne młodzieży z niepełnosprawnością wzroku. Niemniej jednak mimo ogólnego zadowalającego poziomu inteligencji emocjonalnej i kompetencji społecznych, można wskazać na słabsze strony funkcjonowania niewidomych gimnazjalistów w omawianych obszarach, np. niska odporność na frustrację, nieefektywne radzenie sobie z porażkami.

Zwieńczeniem pracy jest zakończenie, w którym zawarto opis wniosków teoretycznych płynących z przeprowadzonych badań oraz wskazania dla praktyki pedagogiczno-psychologicznej skonstruowane w oparciu o uzyskane rezultaty.

Małgorzata Brodzicka